

Agnieszka Łozińska-Piekarska

Uniwersytet Radomski im. Kazimierza Pułaskiego

ORCID: 0000-0003-1028-1814

a.piekarska@urad.edu.pl

Tomasz Dąbrowski

Uniwersytet Radomski im. Kazimierza Pułaskiego

ORCID: 0000-0001-6184-140X

t.dabrowski@urad.edu.pl

Odpowiedzialność zawodowa ratowników medycznych – wybrane aspekty

Wstęp

Ratownicy medyczni należą do grona osób wykonujących szczególne zadania w ramach funkcjonującego w Polsce systemu ochrony zdrowia¹. Są jedną z najmniej licznych grup zawodowych działających w ochronie zdrowia. Początki tego zawodu sięgają lat 90. XX w., kiedy to w Poznaniu rozpoczęto pierwsze prace nad ustanowieniem i opracowaniem programu kształcenia dla przyszłych ratowników medycznych². Zawód ten początkowo był niedoceniany, natomiast – jak podnosi się w literaturze przedmiotu – obecnie zyskuje coraz silniejszą pozycję³.

Z przeprowadzonych wśród ratowników medycznych badań ankietowych wynika, że najbardziej cenioną przez nich cechą jest logiczne myślenie, a najczęstszym sposobem radzenia sobie z obciążeniem psychicznym podczas wykonywania zadań zawodowych – niepoddawanie się stresowi. Badani stwierdzili, że tym, co skłoniło ich do wyboru pracy, była pasja do zawodu. Jeśli chodzi o cechy ułatwiające i utrudniające pracę ratownika medycznego, do

¹ M. Urbaniak, *Podstawy prawne wykonywania zawodu ratownika medycznego*, [w:] M. Urbaniak (red.), *Zawód ratownika medycznego. Aspekty prawne i organizacyjne*, Warszawa 2022, s. 15.

² M. Goniewicz, *Ratownik medyczny – kluczowy zawód systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne*, [w:] J. Konieczny (red.), *Ratownictwo w Polsce. Lata 1990–2010*, Poznań 2010, s. 145.

³ M. Sip, K. Juskowiak, M. Zgorzalewicz-Stachowiak i in., *Ewolucja zawodu ratownika medycznego w Polsce oraz zagrożenia związane z jego wykonywaniem*, „Hygeia Public Health” 2019, nr 54, s. 16.

grupy tych pierwszych zaliczono cierpliwość, za najważniejszą cechę utrudniającą wykonywanie zawodu uznano zaś nerwowość. Pytani o najlepszą reakcję na pojawiające się ze strony pacjentów prowokacje ratownicy medycyńscy wymieniali uspokajanie chorego, a za najczęstszą reakcję na niepowodzenia zawodowe uznali oni chęć dalszego doszkalania się zawodowego⁴.

Ratownik medyczny to osoba wykonująca zawód medyczny, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej⁵. Jak *explicite* wskazuje powyższy przepis, osobą wykonującą zawód medyczny jest osoba uprawniona na podstawie odrębnych przepisów do udzielania świadczeń zdrowotnych oraz osoba legitymująca się nabyciem fachowych kwalifikacji do udzielania świadczeń zdrowotnych w określonym zakresie lub w określonej dziedzinie medycyny⁶. W literaturze przedmiotu wielokrotnie podnoszono, że zawód ratownika medycznego przez wiele lat nie był odpowiednio uregulowany prawnie. W ustawie z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym⁷ brakowało kompleksowych rozwiązań prawnych dotyczących ratowników medycznych, zwłaszcza w kwestiach takich jak: funkcjonowanie samorządu zawodowego, przyznawanie i utrata prawa do wykonywania zawodu, proces kształcenia czy odpowiedzialność zawodowa ratowników medycznych⁸.

W odpowiedzi na te postulaty ustawodawca, po licznych ogólnopolskich strajkach ratowników medycznych, uchwalił nowy akt prawny⁹. Ustawą z dnia

⁴ M. Wojtasik, Z. Kopański, I. Brukwicka i in., *Cechy osobowościowe ratownika medycznego*, „Journal of Clinical Healthcare” 2015, nr 3, s. 27.

⁵ T.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 799 ze zm. Potwierdza to także doktryna – według E.M. Guzik-Makaruk, E. Wojewody, *Prawo karne medyczne. Stan i perspektywy*, Warszawa 2023, s. 303 ratownik medyczny jest osobą wykonującą zawód medyczny.

⁶ Jak podkreślił SO w Lublinie w wyroku z 8 lutego 2023 r., sygn. akt VIII Pa 99/22, Lex nr 3503899, zawód ratownika medycznego jest zawodem medycznym w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy o działalności leczniczej. W literaturze przedmiotu na temat pojęcia „zawodu medyczny”. Zob. także D. Karkowska, *Zawody medyczne*, Warszawa 2012, s. 37–128.

⁷ T.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 652 ze zm.

⁸ M. Waszak, *Odpowiedzialność dyscyplinarna ratownika medycznego*, [w:] M. Urbaniak (red.), op. cit., s. 115.

⁹ Warto zaznaczyć, że 31 lipca 2019 r., mocą § 1 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie ustanowienia Pełnomocnika Rządu do spraw Państwowego Ratownictwa Medycznego (Dz.U. poz. 1434), został ustanowiony pełnomocnik rządu do spraw Państwowego Ratownictwa Medycznego w randze sekretarza stanu w Ministerstwie Zdrowia. Jednym z zadań pełnomocnika, wyartykułowanym w § 2 pkt 3 wskazanego rozporządzenia, było przygotowanie propozycji nowych rozwiązań prawnych i inicjatyw w zakresie Państwowego Ratownictwa Medycznego. Jak stanowił § 4 rozporządzenia, pełnomocnik mógł, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia, za zgodą Prezesa Rady Ministrów, wnosić opracowane przez siebie projekty dokumentów rządowych do rozpatrzenia przez Radę Ministrów. W tym kontekście należy analizować ogłoszony we wrześniu 2019 r. i poddany konsultacjom społecznym projekt ustawy o zawodzie ratownika medycznego oraz samorządzie ratowników medycznych (projekt nr UD570). W grudniu 2019 r. projekt został pozytywnie zaopiniowany przez Radę Legislacyjną przy Prezesie Rady Ministrów (RL-033033/19). Zob. D. Bach-Golecka, J. Piecha, *System ratownictwa medycznego*, [w:] D. Bach-Golecka, R. Stankiewicz (red.), *Organizacja systemu ochrony zdrowia*, seria: System Prawa Medycznego,

1 grudnia 2022 r. o zawodzie ratownika medycznego oraz samorządzie ratowników medycznych¹⁰ wprowadzono nowe regulacje prawne dotyczące m.in. ponoszenia odpowiedzialności zawodowej przez ratowników medycznych. Zgodnie z uzasadnieniem do projektu ustawy jej celem było wprowadzenie do systemu przepisów regulujących w sposób całościowy wykonywanie zawodu ratownika medycznego oraz utworzenie ram prawnych dla działania samorządu ratowników medycznych¹¹. Ten akt prawny funkcjonuje równoległe z ustawą z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym, z której to została wyłoniona nowa grupa zawodowa, czyli ratownicy medyczni¹².

Nowo uchwalona ustawa jest pierwszym aktem prawnym, który umożliwił stworzenie samorządu zawodowego ratowników medycznych. Powołanie takiego samorządu wydawało się niezbędne dla zagwarantowania ochrony praw ratowników medycznych, a także unormowania ponoszonej przez nich odpowiedzialności. Upřednio zakres odpowiedzialności zawodowej ratowników nie był odpowiednio uregulowany, dlatego samo wprowadzenie komentowanej ustawy należy ocenić pozytywnie. Ustawa weszła w życie w dniu 22 czerwca 2023 r., a zatem funkcjonuje w obrocie prawnym już ponad rok, co umożliwi dokonanie przynajmniej częściowej weryfikacji wprowadzonych przez nią rozwiązań¹³.

Celem prezentowanego artykułu jest przeprowadzenie analizy prawnej nowych regulacji wprowadzonych ustawą o zawodzie ratownika medycznego oraz samorządzie ratowników medycznych w kontekście ich wpływu na odpowiedzialność zawodową ratowników medycznych. Autorzy stawiają tezę, że uchwalenie tej ustawy istotnie zmieniło ramy prawne odpowiedzialności zawodowej ratowników medycznych, przyczyniając się do zwiększenia standardów etycznych i prawnych w tym zawodzie, sytuacja wymaga jednak dalszych działań legislacyjnych w celu pełnego wdrożenia i skutecznego funkcjonowania nowego prawa w praktyce.

W artykule zastosowano prawnicze metody badawcze, takie jak analiza dogmatycznoprawna i formalno-dogmatyczna przepisów ustawy z dnia 1 grudnia 2022 r. oraz ich interpretacja w kontekście obowiązującego porządku praw-

t. 3, Warszawa 2020, s. 1050; J.A. Wolska, *Odpowiedzialność zawodowa ratowników medycznych*, „Acta Iuridica Resoviensia” 2023, nr 3(42), s. 118.

¹⁰ T.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 2187 ze zm., dalej jako u.z.r.m.

¹¹ Uzasadnienie do projektu ustawy o zawodzie ratownika medycznego oraz samorządzie ratowników medycznych, druk sejmowy nr 2661 Sejmu IX kadencji z dnia 29 września 2022 r., s. 1, <https://orka.sejm.gov.pl/Druki9ka.nsf/0/F6D0A760F116B5ECC12588D10053BB86/%24File/2661.pdf> (data dostępu: 29.07.2024).

¹² L. Bielecki, *Ustawa o zawodzie ratownika medycznego oraz samorządzie ratowników medycznych. Uwagi na tle nowych rozwiązań prawnych*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska Lublin-Polonia. Sectio G” 2023, nr 2, s. 12.

¹³ Zgodnie z dyspozycją art. 234 u.z.r.m. ustawa weszła w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 217 i 227–232, które weszły w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia. Warto tylko przypomnieć, że została ona ogłoszona 21 grudnia 2022 r.

nego i orzecznictwa. Ponadto posłużono się wnioskowaniem *a contrario* do przeanalizowania sytuacji, które nie są bezpośrednio uregulowane przez nowe przepisy, oraz wnioskania *a simili (per analogiam)* do pokazania zależności między nowymi regulacjami a przepisami istniejącymi w obrębie innych zawodów zaufania publicznego.

Odpowiedzialność zawodowa – zagadnienia ogólne

Odpowiedzialność zawodowa ratownika medycznego to jedna z form odpowiedzialności, która jest ponoszona nie tylko za naruszenie prawa, ale także za zachowanie się niezgodnie z etyką zawodową. Odpowiedzialność ta ma charakter prawny, co wynika z faktu, że jej zasady szczegółowo określa powszechnie obowiązujący akt prawny rangi ustawowej¹⁴.

Warunkiem ponoszenia odpowiedzialności zawodowej przez osoby wykonujące zawód medyczny jest posiadanie przez te osoby samorządu zawodowego. Jest to warunek *sine qua non*. Podstawa odpowiedzialności zawodowej w systemie prawnym Rzeczypospolitej Polskiej znajduje swoje zakotwiczenie w art. 17 Konstytucji RP¹⁵, który przewiduje m.in. możliwość ustanawiania samorządów zawodowych przez przedstawicieli zawodów zaufania publicznego. Tym samym należy stwierdzić, że ratownicy medyczni stanowią przykład zawodu zaufania publicznego, a utworzenie samorządu ma na celu ochronę interesu publicznego, w szczególności zaś zdrowia i życia obywateli polskich¹⁶. Odpowiedzialność

¹⁴ E. Zielińska, *Odpowiedzialność zawodowa*, [w:] T. Dukiet-Nagórska, A. Liszewska, E. Zielińska (red.), *Odpowiedzialność prawna w związku z czynnościami medycznymi*, seria: System Prawa Medycznego, t. 3, Warszawa 2021, s. 860–861.

¹⁵ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.).

¹⁶ Pojęcie „zawód zaufania publicznego” nie posiada w polskim systemie prawnym definicji legalnej. Zgodnie z wyrokiem TK z 7 maja 2002 r., sygn. akt SK 20/00, OTK-A 2002, Nr 3, poz. 29 zawód zaufania publicznego to zawód polegający na obsłudze osobistych potrzeb ludzkich, wiążący się z przyjmowaniem informacji dotyczących życia osobistego i zorganizowany w sposób uzasadniający przekonanie społeczne o właściwym dla interesów jednostki wykorzystywaniu tych informacji przez świadczących usługi. Wykonywanie zawodu zaufania publicznego określane jest dodatkowo normami etyki zawodowej, szczególną treścią ślubowania, tradycją korporacji zawodowej czy szczególnym charakterem wykształcenia wyższego. Natomiast zgodnie z wyrokiem TK z 18 lutego 2004 r., sygn. akt P 21/02, OTK-A 2004, Nr 2, poz. 9 zawody zaufania publicznego wykonywane są – zgodnie z ich konstytucyjnym określeniem – w sposób założony i społecznie aprobowany, o ile ich wykonywaniu towarzyszy realne „zaufanie publiczne”. Na zaufanie to składa się szereg czynników, wśród których na pierwszy plan wysuwają się: przekonanie o zachowaniu przez wykonującego ten zawód dobrej woli, właściwych motywacji, należytej staranności zawodowej oraz wiara w przestrzeganie wartości istotnych dla profilu danego zawodu. W odniesieniu do wykonywania prawniczych zawodów zaufania publicznego do istotnych wartości należy pełne i integralne respektowanie prawa, w tym zwłaszcza przestrzeganie wartości konstytucyjnych (w ich hierarchii) oraz dyrektyw postępowania. Szerzej na ten temat zob. J. Smarż, *Definiowanie pojęcia „zawód zaufania publicznego”*, „Studia Prawnicze PAN” 2012, nr 3, s. 123–155.

zawodowa osób wykonujących zawody medyczne (zawody zaufania publicznego), a zatem również i ratowników medycznych, jest jednym z rodzajów odpowiedzialności publicznoprawnej występującej w prawie medycznym¹⁷. Możliwość tworzenia takich samorządów stanowi ponadto przejaw odciążenia władz centralnych i przykład decentralizacji rzeczowej¹⁸.

Ratownicy medyczni zyskali prawo do powołania samorządu na mocy ustawy z dnia 1 grudnia 2022 r.¹⁹ W art. 227 ust. 1 u.z.r.m. ustawodawca zobowiązał ministra właściwego do spraw zdrowia do powołania w drodze zarządzenia Komitetu Organizacyjnego Samorządu Ratowników Medycznych²⁰. W dniu 4 maja 2023 r. odpowiednim zarządzeniem Ministra Zdrowia powołano 24-osobowy Komitet Organizacyjny²¹. Zgodnie z dyspozycją § 2 tego zarządzenia do jego zadań należy dokonywanie wpisów do spisu ratowników medycznych, prowadzonego na potrzeby wyborów delegatów na pierwszy Krajowy Zjazd Ratowników Medycznych. Komitet jest odpowiedzialny za prowadzenie spisu ratowników medycznych oraz organizowanie i zwoływanie pierwszych zgromadzeń wojewódzkich. W przypadku gdy liczba ratowników medycznych w danym województwie przekroczy 300, komitet dokonuje podziału na rejony. Do jego zadań należy ponadto opracowanie regulaminu wyboru delegatów na pierwszy Krajowy Zjazd Ratowników Medycznych.

Komitet stara się na bieżąco informować ratowników medycznych o swojej działalności poprzez profil założony na portalu społecznościowym Facebook. Jak wynika z zamieszczonych tam informacji, pierwsze posiedzenie odbyło się

¹⁷ E. Zielińska, *Odpowiedzialność zawodowa lekarza i jej stosunek do odpowiedzialności karnej*, Warszawa 2001, s. 23–26; P. Czarnecki, *Postępowanie dyscyplinarne wobec osób wykonujących prawnicze zawody zaufania publicznego*, Warszawa 2013, s. 79 i nast., E.M. Guzik-Makaruk, E. Wojewoda, op. cit., s. 314 i nast.

¹⁸ M. Wierzbowski, A. Wiktorowska, *Podstawowe pojęcia teoretyczne w nauce prawa administracyjnego*, [w:] J. Służewski (red.), *Polskie prawo administracyjne*, Warszawa 1995, s. 35.

¹⁹ Jak się zaznacza w literaturze przedmiotu, ustawa tworzy samorząd zawodowy ratowników medycznych jako jeden z wielu samorządów zawodowych funkcjonujących w Polsce – L. Bielecki, op. cit., s. 12. Na temat genezy i rozwoju samorządu zawodowego w Polsce zob. R. Kmiecik, P. Antoniak, K. Walkowska, *Samorząd gospodarczy i zawodowy w systemie politycznym Polski*, Warszawa 2012, s. 158 i nast.

²⁰ Jak czytamy w uzasadnieniu projektu, minister właściwy do spraw zdrowia został zobligowany do powołania Komitetu Organizacyjnego Ratowników Medycznych w celu utworzenia struktury samorządu ratowników medycznych niezbędnych do jego funkcjonowania. Do czasu wyboru organów samorządu Komitet Organizacyjny będzie rozpatrywał wnioski o przyznanie prawa do wykonywania zawodu oraz dokonywał wpisów do rejestru ratowników medycznych, Uzasadnienie do projektu ustawy o zawodzie ratownika medycznego oraz samorządzie ratowników medycznych, druk sejmowy nr 2661..., s. 2.

²¹ Zarządzenie zostało podpisane i ogłoszone 5 maja 2023 r. (Dz. Urz. Min. Zdr. z 2023 r., poz. 32). Zgodnie z § 13 zarządzenia weszło ono w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia tj. 6 maja 2023 r. W świetle § 4 ust. 1 zarządzenia minister właściwy do spraw zdrowia powołuje i odwołuje członka komitetu w formie pisemnej. Natomiast zgodnie z ust. 2 członek komitetu może w każdym czasie zrezygnować z członkostwa. Rezygnacja jest skuteczna z dniem następującym po dniu złożenia jej w formie pisemnej ministrowi właściwemu do spraw zdrowia.

w dniu 19 maja 2023 r. Niestety, mimo upływu roku od rozpoczęcia działalności komitetu nadal nie został zakończony spis ratowników, który umożliwiłby utworzenie samorządu zawodowego²².

W czerwcu 2023 r. Ministerstwo Zdrowia przekazało do publicznych uzgodnień i konsultacji projekt rozporządzenia w sprawie trybu postępowania w sprawach dotyczących wpisów, zmian i wykreśleń z rejestru ratowników medycznych. Określał on szczegółowy tryb w zakresie wpisów, zmian i wykreśleń z rejestru ratowników medycznych²³. Do dnia oddania do druku niniejszego artykułu rozporządzenie nie wyszło poza etap uzgodnień. Dokumenty i uchwały podjęte przez Komitet Organizacyjny Samorządu Ratowników Medycznych mają charakter ogólnodostępny i publikowane są na stronie rządowej²⁴.

Dostrzegając trudności z ukonstytuowaniem się samorządu zawodowego i problemy obejmujące chociażby pozyskiwanie prawa do wykonywania zawodu ratownika medycznego, ustawodawca zdecydował się na interwencję polegającą na znowelizowaniu wprowadzonych rok wcześniej przepisów²⁵. Działania te zakładały zarówno zmiany w aktualnie obowiązujących przepisach, jak i zintensyfikowanie prac w zakresie stworzenia samorządu zawodowego ratowników medycznych, przy jednoczesnym uwzględnieniu podnoszonych przez komitet kwestii dotyczących m.in. upoważnienia do przetwarzania danych osobowych w spisie ratowników medycznych, finansowania Pierwszego Krajowego Zjazdu Ratowników Medycznych itp.

Ratownicy medyczni ponoszą odpowiedzialność zawodową za naruszenie zasad etyki zawodowej oraz przepisów regulujących wykonywanie zawodu ratownika medycznego, określaną jako „przewinienie zawodowe”, zgodnie z art. 151 ust. 1 u.z.r.m.²⁶ Tym samym ratownik medyczny ponosi odpowiedzialność zawodową wówczas, gdy naruszy kodeks etyki oraz przepisy prawa

²² Należy pamiętać, że ustawodawca w § 11 ust. 1 zarządzenia ustalił, że pierwsze posiedzenie komitetu zwołuje jego członek wyznaczony przez ministra właściwego do spraw zdrowia, w terminie nie późniejszym niż czternaście dni od dnia wejścia w życie zarządzenia, tj. od dnia 6 maja 2023 r.

²³ Projekt rozporządzenia Ministra Zdrowia dostępny pod adresem: https://legislacja.gov.pl/projekt/12373805/katalog/12985173?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTAAR0f-ECAvp5_G-6p2pMeO6lNe9_6kR8tvh9DDtHlFviUjq-X3q5q5eX8GfY_aem_iKqvwthL9bSxJvchya2GBQ#12985173 (data dostępu: 23.06.2024).

²⁴ Dokumenty i uchwały Komitetu Organizacyjnego Samorządu Ratowników Medycznych dostępne pod adresem: https://www.gov.pl/web/zdrowie/komitet-organizacyjny-samorzadu-ratownikow-medycznych?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTAAR1GvnJsvNJY9qT0J8uUBsS-0e0V54VsybPHZFNaIEiB6d8UU1pAEZ_rSmM_aem_tbGZ9xMBCBGFw2g4f2lDPHg (data dostępu: 23.06.2024).

²⁵ Projekt ustawy o zmianie ustawy o Centrum Medycznym Kształcenia Podyplomowego oraz niektórych innych ustaw dostępny na stronie: https://www.gov.pl/web/premier/projekt-ustawy-o-zmianie-ustawy-o-centrum-medycznym-ksztalcenia-podyplomowego-oraz-niektorych-innych-ustaw?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTAAR2Js2sarBU_lErmPH1T9fNIGALeHakuO21R9lUNEQddiXBzkahiV_O156w_aem_DgkNpTKG_9tBBAUWlhO6IA (data dostępu: 23.06.2024).

²⁶ L. Bielecki, op. cit., s. 18.

związane z wykonywaniem przez niego zawodu²⁷. Odpowiedzialność taką ponoszą także ratownicy medyczni, którzy tymczasowo i okazjonalnie wykonują zawód ratownika medycznego na terytorium RP, w przypadku posiadania stosownych uprawnień i złożenia do Krajowej Rady Ratowników Medycznych szeregu dokumentów²⁸.

Ustanowienie zasad etycznych obowiązujących ratowników medycznych należy do kompetencji Krajowego Zjazdu Ratowników Medycznych, co wprost wynika z art. 126 pkt 6 u.z.r.m.²⁹ Kodeks etyki zawodowej ratownika medycznego (dalej jako KEZRM) został przyjęty na I Ogólnopolskim Kongresie Ratowników Medycznych, który odbył się 11–12 października 2013 r. w Krakowie³⁰. Składa się on z 33 artykułów podzielonych na trzy części poprzedzonych krótką preambułą³¹. W końcowym fragmencie KEZRM można przeczytać, że do jego opracowania wykorzystano fragmenty Kodeksu etyki zawodowej lekarza³² oraz Kodeksu etyki zawodowej pielęgniarki i położnej³³. Celem wprowadzenia KEZRM jest niewątpliwie ochrona godności człowieka, która wynika z najważniejszego rangą aktu prawnego, jakim jest Konstytucja RP, zgodnie bowiem z jej art. 30 to właśnie z godności wywodzi się przysługiwanie każdemu człowiekowi wolności i praw. Godność człowieka jest nienaruszalna,

²⁷ J.A. Wolska, op. cit., s. 122.

²⁸ Niezbędnymi dokumentami, jakie należy złożyć do Krajowej Rady, są: pisemne oświadczenie o zamiarze tymczasowego i okazjonalnego wykonywania zawodu ratownika medycznego na terytorium RP, dokument potwierdzający posiadane obywatelstwo, zaświadczenie stwierdzające, że ratownik ten zgodnie z prawem wykonuje zawód ratownika medycznego oraz że w czasie składania tego oświadczenia nie obowiązują go zakaz, nawet tymczasowy, wykonywania zawodu ratownika medycznego, dokumenty potwierdzające kwalifikacje do wykonywania zawodu ratownika medycznego.

²⁹ Warto w tym miejscu przywołać sądowy wyrok dotyczący charakteru prawnego Kodeksu etyki lekarskiej i trybu jego wydania. Może on odnosić się pośrednio także do Kodeksu etyki zawodowej ratowników medycznych. Zgodnie z postanowieniem SN z 11 lutego 2016 r., sygn. akt SDI 71/15, OSNKW 2016, Nr 5, poz. 34 Kodeks etyki lekarskiej jest aktem wydanym w określonym przez ustawę trybie przez organ ustawowo upoważniony, co nadaje mu odpowiedni status prawny w ramach organizacji samorządu lekarskiego.

³⁰ Tekst KEZRM pod adresem: <https://docplayer.pl/898508-Kodeks-etyki-zawodowej-ratownika-medycznego-przyjety-na-i-ogolnopolskim-kongresie-ratownikow-medycznych-krakow-11-12-pazdziernika-2013-r.html> (data dostępu: 29.07.2024).

³¹ Część I „Ratownik medyczny w sytuacjach zagrożenia życia i zdrowia człowieka”, część II „Wykonywanie zawodu ratownika medycznego”, część III „Zasady końcowe”.

³² Obecnie obowiązujący Kodeks etyki lekarskiej dostępny jest na stronie: <https://nil.org.pl/dokumenty/kodeks-etyki-lekarskiej> (data dostępu: 29.07.2024). Warto też zaznaczyć, że uchwałą nr 5 Nadzwyczajnego XVI Krajowego Zjazdu Lekarzy z dnia 18 maja 2024 r. uchwalono nową treść Kodeksu etyki lekarskiej. Zgodnie z § 3 powyższej uchwały Kodeks etyki lekarskiej wejdzie w życie z dniem 1 stycznia 2025 r. Test dostępny na stronie: https://nil.org.pl/uploaded_files/art_1716532029_kel-2024.pdf (data dostępu: 29.07.2024).

³³ Treść Kodeksu etyki zawodowej pielęgniarki i położnej RP uchwalony został w dniu 17 maja 2023 r. uchwałą nr 18 VIII Krajowego Zjazdu Pielęgniarek i Położnych, <https://nipip.pl/uchwala-nr-18-viii-krajowego-zjazdu-pielęgniarek-i-polożnych-z-dnia-17-maja-2023-r-w-sprawie-uchwalenia-kodeksu-etyki-zawodowej-pielęgniarki-i-polożnej-rzeczypospolitej-polskiej/> (data dostępu: 29.07.2024).

a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych. Poszanowanie godności i życia człowieka stanowi podstawowy cel funkcjonowania każdego demokratycznego państwa prawa³⁴. Jak przyjmuje się w doktrynie, „kodeks zawiera normy określające standardy postępowania i obowiązki przedstawicieli danego zawodu względem beneficjentów świadczonych przez nich usług, a także powinności przedstawicieli zawodu względem współpracowników, wykonywanej profesji oraz społeczeństwa jako całości. Pełni zatem istotną rolę w kształtowaniu tożsamości i etosu, ale także statusu społecznego danej profesji”³⁵.

Zbiory zasad etyki zawodowej (głównie w formie kodeksów), uchwalane przez organy samorządu zawodowego, stanowią akty normatywne w szerokim znaczeniu tego pojęcia³⁶. W doktrynie podkreśla się, że kodeksy etyki uznawane są za przykład tzw. prawa miękkiego³⁷. Przyjmuje się również, że każdy kodeks etyki ma kluczowe znaczenie dla wyrażania etosu danego zawodu, o ile tylko jego budowa spełnia warunki poprawności konstrukcyjnej i treściowej³⁸. KEZRM nie jest bardzo rozbudowany, jednakże – podobnie jak choćby wspomniany wcześniej Kodeks etyki lekarskiej – zawiera sformułowania ogólne, które w praktyce będą stwarzały trudności interpretacyjne. Zaliczyć do nich można m.in. zakaz podejmowania przez ratownika medycznego współpracy z organizacjami mającymi cele sprzeczne z racjami zawodowymi i moralnymi czy też zakaz podejmowania jakichkolwiek działań, które mogłyby wpłynąć na powstanie złej opinii o zawodzie.

Treść samego KEZRM niewątpliwie wymaga doprecyzowania i rozbudowania, a także usystematyzowania i uhierarchizowania od dóbr i zasad najważniejszych do tych najmniej istotnych. Jest to kolejny postulat zmierzający do usprawnienia następczo działającej odpowiedzialności zawodowej. Należy bowiem pamiętać, że wykładnia przepisów KEZRM będzie stanowiła podstawę do wykładni i interpretacji obowiązków ratownika medycznego³⁹. Przed-

³⁴ P. Tuleja, [w:] P. Czarny, M. Florczak-Wątor, B. Naleziński i in., *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, 2023, Lex, art. 30.

³⁵ J. Różyńska, [w:] R. Kubiak, L. Kubicki, E. Zielińska (red.), *Pojęcie, źródła i zakres prawa medycznego*, seria: System Prawa Medycznego, t. 1, Warszawa 2018, s. 69.

³⁶ R. Sarkowicz, J. Stelmach, *Teoria prawa*, Kraków 2001, s. 211.

³⁷ H. Izdebski, *Granice prawa jako instrumentu kształtowania zachowań w służbie publicznej*, [w:] A. Dębicka, M. Dmochowski, B. Kudrycka (red.), *Profesjonalizm w administracji publicznej*, Białystok 2004, s. 61.

³⁸ L. Bartkowiak, T. Maksymiuk, *Budowa i funkcje kodeksu etyki zawodowej na przykładzie Kodeksu Etyki Lekarskiej*, s. 33, https://nil.org.pl/uploaded_files/1579520030_03-bartkowiak-maksymiuk.pdf (data dostępu: 23.06.2024).

³⁹ Rozumienie postanowień kodeksów etyki zawodowej powinno przede wszystkim uwzględniać rolę społeczną przypisywaną osobom wykonującym dany zawód zaufania publicznego. Kluczowe znaczenie w odniesieniu do tekstu zbioru zasad etyki zawodowej ma wykładnia aksjologiczna, która jest rozumiana jako postać wykładni funkcjonalnej. Wykładnia aksjologiczna polega na interpretowaniu przepisów w kontekście wartości i celów, które mają one realizować. Przepisy kodeksu etyki powinny być rozumiane w taki sposób, aby jak najlepiej służyły realizacji celów

stawiciele zawodów posiadających kodeksy etyki zawodowej są obowiązani do postępowania zgodnie z zasadami etyki zawodowej niezależnie od tego, czy określona zasada została sformułowana w kodeksie⁴⁰. Właściwym i koniecznym krokiem jest więc uchwalenie nowego KEZRM. Rozwój technologii medycznych i nowe procedury ratownicze wymagają aktualizacji standardów etycznych, aby zapewnić, że ratownicy medyczni działają zgodnie z najnowszymi osiągnięciami nauki i techniki. Społeczne i kulturowe zmiany w postrzeganiu służb medycznych i ich roli w systemie opieki zdrowotnej wymagają refleksji nad etycznymi aspektami tego zawodu. Trzeba podkreślić, że w procesie tworzenia nowego kodeksu etyki zawodowej powinno uczestniczyć jak najszersze grono ratowników medycznych. Ich doświadczenie i wiedza praktyczna są nieocenione w formułowaniu zasad, które będą rzeczywiście odpowiadać realiom pracy i wyzwaniom, z jakimi spotykają się na co dzień. Konieczne jest zatem aktywne włączenie się ratowników medycznych w ten proces, aby nowy kodeks był jak najbardziej reprezentatywny i adekwatny do potrzeb ich profesji.

Postępowanie w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej toczy się niezależnie od postępowania karnego lub postępowania dyscyplinarnego obejmującego ten sam czyn (art. 152 ust. 2 u.z.r.m.). Postępowanie to, zgodnie z art. 152 ust. 3 u.z.r.m., może zostać zawieszono do czasu zakończenia postępowania karnego lub postępowania dyscyplinarnego, o ile mogą one mieć wpływ na wynik postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej.

Jak się zaznacza w literaturze przedmiotu, odpowiedzialność dyscyplinarna (zawodowa), podobnie jak odpowiedzialność karna, stanowi rodzaj odpowiedzialności publicznoprawnej, w ramach której państwo, działając za pośrednictwem organów samorządu zawodowego, podejmuje działania w odpowiedzi na popełnienie przez członka danego samorządu czynu zabronionego pod groźbą kary, kwalifikowanego jako delikt dyscyplinarny (zawodowy). Działania te obejmują przypisanie odpowiedzialności za popełnienie deliktu oraz nałożenie stosownych środków reakcji w postaci sankcji dyscyplinarnych. Odpowiedzialność dyscyplinarna (zawodowa) jest rodzajem odpowiedzialności karnej w rozumieniu art. 42 Konstytucji RP⁴¹.

danej profesji oraz wspierały wartości fundamentalne dla danego zawodu – P. Łabieniec, *Wykładnia kodeksów etyki zawodowej, a wykładnia prawa*, [w:] P. Kaczmarek (red.), *Z zagadnień teorii i filozofii prawa. Lokalny a uniwersalny charakter interpretacji prawniczej*, Wrocław 2009, s. 123.

⁴⁰ W. Kozielewicz, *Odpowiedzialność dyscyplinarna – uwagi ogólne*, [w:] idem, *Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych i notariuszy*, Warszawa 2023, s. 26.

⁴¹ T. Sroka, *Zagadnienia ogólne dotyczące odpowiedzialności dyscyplinarnej (zawodowej) w prawie medycznym*, [w:] A. Barczak-Oplustil, T. Sroka (red.), *Odpowiedzialność publicznoprawna*, seria: System Prawa Medycznego, t. 6, Warszawa 2023, s. 1031–1032. Zob. także uchwałę SN z 30 listopada 2020 r., sygn. akt II DO 99/20, Lex nr 3092574, a także wyrok TK z 4 lipca 2002 r., sygn. akt P/12/01, OTK-A 2002, Nr 4, poz. 50.

Strony w postępowaniu w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej ratowników medycznych

W toku postępowania w sprawie o przewinienie zawodowe stronami są: pokrzywdzony oraz ratownik medyczny, którego dotyczy postępowanie, lub obwiniony. Stanowi o tym przepis art. 154 ust. 1 u.z.r.m. Zgodnie z art. 154 ust. 2 u.z.r.m. w postępowaniu przed sądem pozycję strony zajmuje również rzecznik dyscyplinarny⁴². Zgodnie z art. 132 u.z.r.m. przygotowuje on postępowanie dyscyplinarne i wykonuje czynności oskarżyciela przed sądem dyscyplinarnym i wyższym sądem dyscyplinarnym.

Definicja pokrzywdzonego na gruncie ustawy, uregulowana w art. 155 ust. 1 u.z.r.m., jest zbliżona do definicji z Kodeksu postępowania karnego (art. 49 § 1 i 2)⁴³. Przepisy te zawierają definicję legalną. Za pokrzywdzonego w świetle art. 155 ust. 1 u.z.r.m. uznaje się bowiem osobę fizyczną, osobę prawną lub jednostkę organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej⁴⁴, której dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone przewinieniem dyscyplinarnym⁴⁵. Nie jest zatem konieczne rzeczywiste wystąpienie naruszenia, dla uzyskania statusu pokrzywdzonego wystarczające jest już samo zagrożenie dobra prawnego⁴⁶. Warto w tym miejscu podkreślić, że pokrzywdzonym może być każda osoba fizyczna, niezależnie od tego, czy ma pełną, czy też ograniczoną zdolność do czynności prawnych⁴⁷. Na gruncie postępowania karnego przyjmuje się, że definicja pokrzywdzonego ma charakter materialny⁴⁸. Wydaje się, że z uwagi na zbieżność charakteru postępowania

⁴² W postępowaniu dotyczącym odpowiedzialności zawodowej ratowników medycznych zastępca rzecznika dyscyplinarnego pełni funkcję oraz realizuje prawa i obowiązki rzecznika dyscyplinarnego.

⁴³ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (tj. Dz.U. z 2024 r., poz. 37 ze zm.), dalej jako k.p.k.

⁴⁴ Jak wskazuje ustawa o zawodzie ratownika medycznego, pokrzywdzonym jest osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej. Przy ustaleniu tych cech pokrzywdzonego należy odnieść się do przepisów prawa cywilnego regulujących tę materię.

⁴⁵ Zgodnie z art. 49 § 1 k.p.k. pokrzywdzonym jest osoba fizyczna lub prawna, której dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone przez przestępstwo. Natomiast w świetle § 2 pokrzywdzonym może być także niemająca osobowości prawnej: instytucja państwowa lub samorządowa; inna jednostka organizacyjna, której odrębne przepisy przyznają zdolność prawną.

⁴⁶ Zgodnie z ugruntowaną linią orzecniczą bezpośrednio naruszenia lub zagrożenia dobra prawnego wynikająca z art. 49 § 1 k.p.k. oznacza, że między działaniem (zaniechaniem) sprawcy a naruszeniem bądź zagrożeniem dobra prawnego nie ma jakichkolwiek ogniw pośrednich. Zob. wyrok SA w Warszawie z 21 lutego 2024 r., sygn. akt VIII AKa 212/23, Lex nr 3718719 oraz wyrok SN z 10 lutego 2022 r., sygn. akt V KK 543/21, Lex nr 3348356.

⁴⁷ Wyrok SN z 5 stycznia 1973 r., sygn. akt III KR 192/72, OSNKW 1973, Nr 4, poz. 49, z głosem aprobującym W. Daszkiewicza, „Państwo i Prawo” 1973, nr 8–9, s. 271 i nast. oraz aprobującymi uwagami M. Cieślaka i Z. Dody, *Przegląd orzecznictwa*, „Palestra” 1974, nr 12, s. 61.

⁴⁸ R.A. Stefański, [w:] R.A. Stefański, S. Zabłocki (red.), *Kodeks postępowania karnego*, t. 1: *Komentarz do art. 1–166*, Warszawa 2017, s. 680–681. Przepis prawnomaterialny normuje tylko stan pokrzywdzenia, który stanowi element przedmiotowej strony przestępstwa, a o tym, kto może uzyskać status pokrzywdzonego, decyduje ustawa procesowa.

nia w przedmiocie ponoszenia odpowiedzialności zawodowej z postępowaniem karnym i przy uwzględnieniu ich represyjnego charakteru, powinno się przyjąć, że definicja pokrzywdzonego na gruncie ustawy o zawodzie ratownika medycznego również taki charakter posiada.

Trzeba się zgodzić z utrwalonym już poglądem orzecznictwa wypracowanym na gruncie k.p.k., że o tym, kto jest osobą pokrzywdzoną w konkretnej sprawie, decyduje dobro prawne tej osoby naruszone lub zagrożone przez sprawcę czynu i to w sposób bezpośredni, choćby nie wynikało to wprost z opisu i przyjętej kwalifikacji prawnej tego czynu⁴⁹. Dla przypisania komuś statusu pokrzywdzonego winno się zidentyfikować indywidualny przedmiot ochrony prawnej⁵⁰. Przy dokonywaniu oceny, kiedy mamy do czynienia z bezpośrednim zagrożeniem takiego dobra prawnego, należy poddać analizie, czy pomiędzy czynem o konkretnych znamionach czynu zabronionego a naruszeniem lub zagrożeniem naruszenia takiego dobra występują ogniwa pośrednie⁵¹.

Pokrzywdzony najczęściej jest przesłuchiwany w charakterze świadka w trakcie postępowania wyjaśniającego oraz przewodu sądowego, co łączy się z obowiązkiem ujawnienia, zgodnie z prawdą, organom prowadzącym postępowanie wszystkiego, co jest mu wiadome w sprawie⁵².

Aby ułatwić wykonywanie praw strony pokrzywdzonej, można ustanowić pełnomocników. Jak stanowi *explicite* art. 155 ust. 2 u.z.r.m., pokrzywdzony może ustanowić nie więcej niż dwóch pełnomocników spośród ratowników medycznych, adwokatów lub radców prawnych. Kluczowe jest pytanie o zasadność ograniczenia ich liczby – czy jest ona adekwatna do stopnia skomplikowania spraw toczących się na gruncie postępowania dotyczącego odpowiedzialności zawodowej? A może chodzi o usprawnienie tego postępowania? Ustawodawca nie wypowiedział się w tym zakresie, a mając na uwadze brak podobnych ograniczeń na gruncie innych postępowań, należy podać w wątpliwość prawidłowość wprowadzenia takiego ograniczenia. Przesłanką przemawiającą przeciwko temu rozwiązaniu jest niewątpliwie charakter spraw, w szczególności przy uwzględnieniu częstego braku wiedzy osób pokrzywdzonych, zarówno jeśli chodzi o samo postępowanie, jak i w kwestii dochodzenia swoich praw. Na gruncie postępowania karnego również nie ustalono maksymalnej liczby pełnomocników, których może ustanowić pokrzywdzony, co tylko zwiększa wątpliwości.

⁴⁹ Wyrok SN z 23 lipca 2008 r., sygn. akt V KK 377/07, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2008, Nr 10, poz. 23.

⁵⁰ M. Żbikowska, *Status pokrzywdzonego a popełnienie czynu zabronionego*, „Palestra” 2013, nr 5–6, s. 43.

⁵¹ Postanowienie SN z 25 marca 2010 r., sygn. akt IV KK 316/09, „Biuletyn Prawa Karnego” 2010, Nr 3, poz. 15.

⁵² E. Zielińska, *Organy i uczestnicy postępowania przygotowawczego*, [w:] T. Dukiet-Nagórska, A. Liszewska, E. Zielińska (red.), op. cit., s. 886.

W razie śmierci pokrzywdzonego przysługujące mu uprawnienia, zgodnie z zakresem unormowania art. 155 ust. 3 u.z.r.m., w tym prawo dostępu do informacji medycznej oraz dokumentacji medycznej, może wykonywać odpowiednio małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub tym samym stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, a także osoba pozostająca we wspólnym pożyciu. Warto zaznaczyć, że ustawa nie wprowadza definicji tych pojęć, a tym samym za właściwe należy uznać odpowiednie stosowanie definicji wyprowadzonych na gruncie prawa karnego. Niewątpliwie jednak dla ułatwienia wykładni i stosowania tych przepisów uzasadnione byłoby wprowadzenie do ustawy słowniczka pojęć z wyjaśnieniem chociażby tego, kogo należy uznać za osobę pozostającą we wspólnym pożyciu.

Ważne wydaje się zobowiązanie organu prowadzącego postępowanie w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej ratownika medycznego do tego, aby w przypadku znajomości danych personalnych osób umocowanych do wykonywania praw zmarłego przynajmniej jedna z nich została o tych prawach przez organ pouczona (art. 155 ust. 4 u.z.r.m.). Jest to istotna różnica w porównaniu do przepisów wypracowanych na gruncie postępowania karnego, w którym nie nałożono na organy obowiązku informowania tych osób. Warto zatem zastanowić się nad koniecznością ujednoczenia przepisów w tym zakresie poprzez wprowadzenie takiego zobowiązania do postępowania karnego. Dostęp do akt sprawy może zostać powyższym osobom ograniczony wyłącznie na gruncie odrębnych przepisów. Stanowi o tym przepis art. 155 ust. 5 u.z.r.m.⁵³

Definicja legalna obwinionego została unormowana w art. 156 ust. 1 u.z.r.m. W myśl tego przepisu obwinionym jest ratownik medyczny, wobec którego w toku postępowania wyjaśniającego rzecznik dyscyplinarny wydał postanowienie o przedstawieniu zarzutów, lub też ratownik medyczny, przeciwko któremu skierował wniosek o ukaranie. Definicja ta jest tożsama z definicją oskarżonego funkcjonującą na gruncie k.p.k.⁵⁴ Podobnie jak w przypadku pokrzywdzonego, również i obwiniony na gruncie ustawy o zawodzie ratownika medycznego może ustanowić nie więcej niż dwóch obrońców spośród ratowników medycznych, adwokatów lub radców prawnych (art. 156 ust. 2 u.z.r.m.). W k.p.k. wprowadzono ograniczenie liczby obrońców oskarżonego – zgodnie z art. 77 oskarżony może mieć nie więcej niż trzech obrońców⁵⁵. Tym samym warto zastanowić się nad zasadnością wprowadzenia różnej liczby obrońców dla obwinionego na gruncie poszczególnych ustaw, w szczególności w sytuacji

⁵³ Przepis ten nie doprecyzowuje, o jakie ustawy może tu chodzić. Z pewnością ograniczenie to dotyczy znajdujących się w aktach sprawy informacji objętych tajemnicą lekarską lub inną formą tajemnic – zob. *ibidem*.

⁵⁴ Zob. art. 71 § 2 i 3 k.p.k.

⁵⁵ Jak stanowi postanowienie SA w Rzeszowie z 12 czerwca 2014 r., sygn. akt II AKz 63/14, Lex nr 1474773, w postępowaniu karnym realizacja prawa do obrony podlega ograniczeniu wyłącznie co do liczby obrońców z wyboru, z których może korzystać oskarżony (art. 77 k.p.k.).

gdy oba rodzaje postępowań mają charakter represyjny. Trzeba też pamiętać, że oskarżony ratownik ma prawo do ustanowienia obrońcy z urzędu spośród ratowników medycznych, adwokatów lub radców prawnych.

W sytuacji gdy w stosunku do oskarżonego zaistnieją uzasadnione wątpliwości co do jego poczytalności, a nie ma on obrońcy z wyboru, sąd dyscyplinarny ustanawia mu obrońcę z urzędu spośród ratowników medycznych, adwokatów lub radców prawnych. Stanowi o tym przepis art. 156 ust. 3 u.z.r.m. Rozwiązanie to stanowi istotne *novum*, bowiem np. w przypadku pielęgniarek obrońca z urzędu może zostać ustanowiony wyłącznie spośród położnych i pielęgniarek⁵⁶, co wynika z art. 41 ustawy z dnia 1 lipca 2011 r. o samorządzie pielęgniarek i położnych⁵⁷. Zróżnicowanie kręgu osób, z których można ustanowić obrońcę z urzędu dla przedstawicieli różnych zawodów medycznych, jest wątpliwe. Wydaje się również, że możliwość ustanowienia obrońcy z urzędu z grona adwokatów lub radców prawnych powinna zostać przeniesiona do innych ustaw dotyczących odpowiedzialności zawodowej osób wykonujących zawody medyczne. W postępowaniu wyjaśniającym sąd ratowników medycznych ustanawia obrońcę na wniosek rzecznika dyscyplinarnego (art. 156 ust. 4 u.z.r.m.)⁵⁸.

W postępowaniu w przedmiocie ponoszenia odpowiedzialności zawodowej obowiązuje zasada domniemania niewinności, która oznacza, że dopóki nie zostanie wydany prawomocny wyrok skazujący, daną osobę uważa się za niewinną (art. 159 ust. 1 u.z.r.m.)⁵⁹. Podobnie jak w postępowaniu karnym (art. 5 § 2 k.p.k.) wszelkie wątpliwości rozstrzyga się na korzyść ratownika medycznego (art. 159 ust. 2 u.z.r.m.)⁶⁰. Tak samo jak w przypadku przesłanek proce-

⁵⁶ Szerzej na ten temat zob. J. Pacian, *Administracyjnoprawny status zawodów pielęgniarki i położnej w świetle obowiązującego prawa*, Lublin 2019, s. 192 i nast.

⁵⁷ Tj. Dz.U. z 2021 r., poz. 628. Warto zauważyć, że zgodnie z art. 58 ust. 4 ustawy z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich (tj. Dz.U. z 2021 r., poz. 1342 ze zm.), w przypadku gdy zachodzi uzasadniona wątpliwość co do poczytalności obwinionego (lekarza) i nie ma on obrońcy z wyboru, właściwy sąd lekarski ustanawia mu obrońcę z urzędu spośród lekarzy, adwokatów lub radców prawnych. W postępowaniu wyjaśniającym okręgowy sąd lekarski ustanawia obrońcę na wniosek rzecznika odpowiedzialności zawodowej.

⁵⁸ Zgodnie z art. 1 ust. 4 u.z.r.m. ilekroć w analizowanej ustawie jest mowa o sądzie ratowników medycznych, rozumie się przez to sąd dyscyplinarny i wyższy sąd dyscyplinarny. Autorzy tekstu przyjęli tę samo interpretację.

⁵⁹ Przepis ten wyraża zasadę domniemania niewinności, która zakotwiczona jest w art. 5 § 1 k.p.k., znajduje też uzasadnienie na gruncie konstytucyjnym w art. 42 ust. 3 Konstytucji RP, a także w prawie traktatowym – w art. 6 ust. 2 Europejskiej konwencji praw człowieka oraz w art. 14 ust. 2 Międzynarodowym pakcie praw obywatelskich i politycznych – zob. J. Zagrodnik, [w:] M. Burdzik, S. Głogowska, J. Karaźniewicz i in., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, 2023, Lex, art. 5.

⁶⁰ Jak się podkreśla w literaturze przedmiotu, stypizowana w art. 5 § 2 k.p.k. zasada *in dubio pro reo* – nakaz interpretowania nieusuniętych w postępowaniu dowodowym wątpliwości na korzyść oskarżonego – jest uznawana za konsekwencję zasady domniemania niewinności. Wychodząc z założenia, jakim jest obowiązywanie zasady prawdy materialnej i jej roli w procesie karnym, nakazującej dokonać prawdziwych ustaleń faktycznych, a co za tym idzie – wykorzystać dostępne środki dowodowe do jej realizacji, należy ograniczyć działanie zasady jedynie do tych wątpliwości,

sowych określonych w art. 17 k.p.k., okoliczności, które powodują brak możliwości wszczęcia postępowania lub konieczność umorzenia postępowania, zostały ujęte w art. 161 u.z.r.m.⁶¹ Wprowadzono również termin przedawnienia, zgodnie z którym nie można wszcząć postępowania, jeżeli od daty popełnienia czynu upłynęły 3 lata. Karalność przewinienia dyscyplinarnego ustaje, jeżeli od czasu jego popełnienia upłynęło 5 lat. Podkreślenia wymaga, że gdyby czyn, za który ma być ponoszona odpowiedzialność zawodowa, stanowił jednocześnie przestępstwo, jego przedawnienie nastąpi nie wcześniej niż ustanie karalności przestępstwa.

Ustawodawca, podobnie jak w przypadku ustawy regulującej odpowiedzialność lekarzy, przewidział możliwość umorzenia postępowania przez sąd zawodowy, jeżeli przewinienie zawodowe jest mniejszej wagi albo orzeczenie wobec obwinionego kary byłoby oczywiście niecelowe. Odmienne natomiast potraktowano ratowników medycznych w zakresie braku zagwarantowania w samej ustawie możliwości uniewinnienia pośmiertnego⁶². Wydaje się jednak, że takie postanowienie powinno znaleźć się w treści ustawy, skoro podobne rozwiązanie przewidziano m.in. dla pielęgniarek i położonych.

Przebieg postępowania przygotowawczego

W doktrynie prawniczej można wyróżnić trzy główne stanowiska dotyczące formy odpowiedzialności zawodowej. Według pierwszego stanowiska obowiązujące przepisy nie przypisują tej formy jednoznacznie do konkretnej dzie-

którym można przypisać cechę nieusuwalności – M. Kurowski, [w:] D. Świecki (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz aktualizowany*, t. 1, 2024, Lex, art. 5. Należy stanowczo podkreślić, że zasada *in dubio pro reo* dotyczy przede wszystkim ustaleń faktycznych, związanych z istnieniem bądź nieistnieniem czynu oraz sprawstwa (lub innych form zjawiskowych przestępstwa). Ponadto zasada ta ma zastosowanie do okoliczności wyłączających bezprawność oraz winę, a także może odnosić się do przesłanek przypisania czynu w typie podstawowym lub kwalifikowanym, jak również winy umyślnej lub nieumyślnej – R. Koper, *Regula in dubio pro reo a ochrona interesów pokrzywdzonego w procesie karnym*, „Przegląd Sądowy” 2018, nr 6, s. 8. Jak właściwie wywiódł SN w wyroku z 17 kwietnia 2024 r., sygn. akt II ZOW 45/23, Lex nr 3721418, „przepis art. 5 § 2 k.p.k. dotyczy wyłącznie wątpliwości, które rzeczywiście powziął sąd rozpoznający sprawę i nie rozstrzygnął ich na korzyść oskarżonego. Nie chodzi zaś w tym przepisie o wątpliwości którejs ze stron co do prawidłowości rozstrzygnięcia dokonanego przez ten sąd. Dla zasadności tego zarzutu nie wystarczy zatem zaprezentowanie przez stronę własnych wątpliwości co do stanu dowodów”.

⁶¹ Postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej ratowników medycznych nie wszczyna się, a wszczęte postępowania w tym zakresie obligatoryjnie umarza się, jeżeli zachodzą następujące przesłanki: czynu nie popełniono albo brak jest danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie jego popełnienia; czyn nie stanowi przewinienia zawodowego albo ustawy stanowią, że sprawca nie popełnia przewinienia zawodowego; obwiniony zmarł; nastąpiło ustanie karalności; postępowanie w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej ratowników medycznych co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończone albo wcześniej wszczęte toczy się i szkodliwość społeczna czynu jest znikoma.

⁶² J.A. Wolska, op. cit., s. 127.

dziny prawa, co pozostawia jej charakter jurydyczny nieokreślony⁶³. Drugie stanowisko zakłada, że odpowiedzialność dyscyplinarną należy traktować jako odpowiedzialność karną w szerokim znaczeniu (sensu largo)⁶⁴. Eleonora Zielińska zwraca uwagę, że przemawia za tym fakt, iż w sprawach nieuregulowanych stosuje się odpowiednio przepisy k.p.k., a w niektórych przypadkach również Kodeksu karnego⁶⁵. W związku z tym, ogólne zasady procesowe obowiązujące w postępowaniu karnym mają zastosowanie również w postępowaniu dotyczącym odpowiedzialności zawodowej⁶⁶. Trzecie stanowisko klasyfikuje odpowiedzialność zawodową jako odpowiedzialność administracyjną⁶⁷. Jak zauważa Joanna A. Wolska, odpowiedzialność ta ma charakter administracyjny, ponieważ toczy się niezależnie od postępowania karnego. Dowodem na to jest treść art. 152 u.z.r.m., który stanowi, że postępowanie dotyczące odpowiedzialności zawodowej ratowników medycznych odbywa się niezależnie od postępowania karnego lub dyscyplinarnego dotyczącego tego samego czynu⁶⁸.

W ocenie autorów odpowiedzialność zawodową należy kwalifikować jako odpowiedzialność administracyjną z uwagi na fakt, że jest ona prowadzona niezależnie od postępowania karnego, co wskazuje na jej autonomiczny charakter. Przepis art. 152 u.z.r.m. jednoznacznie stanowi, że postępowanie

⁶³ E. Zielińska, *Odpowiedzialność zawodowa*, [w:] T. Dukiet-Nagórska, A. Liszewska, E. Zielińska (red.), op. cit., s. 865.

⁶⁴ Z. Leoński, *Odpowiedzialność dyscyplinarna w prawie Polski Ludowej*, Poznań 1959, s. 134.

⁶⁵ Zgodnie z przepisem art. 204 pkt 1 i 2 u.z.r.m. w sprawach nieuregulowanych w ustawie do postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej stosuje się odpowiednio przepisy k.p.k. (z wyłączeniem przepisów o oskarżycielu prywatnym, przedstawicielu społecznym, o postępowaniu przygotowawczym oraz środkach przymusu z wyjątkiem przepisów o karze pieniężnej). Również stosuje się rozdziały I–III i art. 53 Kodeksu karnego, tj. przepisów dotyczących zasad odpowiedzialności, form popełnienia przestępstwa, wyłączenia odpowiedzialności karnej oraz dyrektyw wymiaru kary. Szerzej na ten temat zob. P. Czarnecki, *Stosowanie kodeksu karnego do przepisów dyscyplinarnych*, „Państwo i Prawo” 2017, nr 10, s. 100–112.

⁶⁶ E. Zielińska, *Odpowiedzialność zawodowa*, [w:] T. Dukiet-Nagórska, A. Liszewska, E. Zielińska (red.), op. cit., s. 865.

⁶⁷ M. Karcz-Kaczmarek, M. Maciejewski, *Samorządy zawodowe i zakres ich samodzielności w świetle doktryny oraz orzecznictwa*, „Studia Prawno-Ekonomiczne” 2015, t. XCV, s. 73; J. Pacian, *Przewinienie zawodowe farmaceuty. Uwagi w kontekście zawodu farmaceuty i statusu samorządu zawodowego*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. Seria Prawnicza. Prawo” 2018, z. 102, s. 66. E. Zielińska wskazuje, że w literaturze przedmiotu istnieje pogląd, według którego odpowiedzialność zawodowa posiada wiele wspólnych cech z odpowiedzialnością administracyjną, szczególnie w odniesieniu do jej dyscyplinującej funkcji wobec osób wykonujących określony zawód w relacji do organów samorządu zawodowego – zob. E. Zielińska, *Odpowiedzialność zawodowa*, [w:] T. Dukiet-Nagórska, A. Liszewska, E. Zielińska (red.), op. cit., 866–867. Pogląd taki prezentowany jest przez T. Malinowskiego – zob. T. Malinowski, *Jaki kształt zasad odpowiedzialności zawodowej lekarza? Kilka uwag na temat polskiego modelu postępowania w sprawach odpowiedzialności zawodowej lekarza*, [w:] B. Namysłowska-Gabrysiak, K. Syroka-Marczewska, A. Walczak-Żochowska (red.), *Prawo wobec problemów społecznych. Księga jubileuszowa profesor Eleonory Zielińskiej*, Warszawa 2016, s. 759.

⁶⁸ J.A. Wolska, op. cit., s. 123–124.

w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej toczy się niezależnie od postępowania karnego lub dyscyplinarnego dotyczącego tego samego czynu. Dodatkowym argumentem przemawiającym za uznaniem odpowiedzialności zawodowej za formę odpowiedzialności administracyjnej jest jej funkcja dyscyplinująca osoby wykonujące dany zawód, w szczególności w kontekście ich stosunku do organów samorządu zawodowego.

Postępowanie to składa się, jak stanowi art. 153 ust. 1 u.z.r.m., z czterech etapów, którymi są: czynności sprawdzające, postępowanie wyjaśniające, postępowanie przed sądem ratowników medycznych oraz postępowanie wykonawcze. Pierwsze dwa etapy stanowią czynności przygotowawcze, których celem jest wstępne zbadanie okoliczności wskazujących na zasadność wszczęcia postępowania wyjaśniającego, bez przeprowadzania dowodu z opinii biegłego ani czynności wymagających spisania protokołu, z wyjątkiem przesłuchania skarżącego na ratownika medycznego. Można je porównać do czynności sprawdzających prowadzonych przed wszczęciem postępowania przygotowawczego stanowiącego pierwsze stadium postępowania karnego. Zgodnie z art. 307 § 1 k.p.k., gdy zachodzi taka potrzeba, można zażądać uzupełnienia danych zawartych w zawiadomieniu o przestępstwie lub też dokonać sprawdzenia zawartych w nim danych. Postanowienie o wszczęciu śledztwa albo o odmowie jego wszczęcia należy wydać najpóźniej w terminie 30 dni od otrzymania zawiadomienia. Regulacja art. 307 § 1 k.p.k. wyznacza górną granicę czasu, w jakim należy dokonywać czynności sprawdzających. Dolna granica wykonywania tych czynności jest zawsze uzależniona od konkretnych okoliczności oraz wymagań danego postępowania, należy jednak wskazać na wyłączenie obowiązywania tego terminu w sytuacji, gdy czynności takie są prowadzone na podstawie informacji własnych. Wyłączenie możliwości przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego zarówno w ramach czynności wstępnych prowadzonych w ramach toczącego się postępowania dotyczącego odpowiedzialności zawodowej ratowników, jak i w toku postępowania karnego wydaje się w pełni uzasadnione.

Postępowanie wyjaśniające ma z kolei na celu ustalenie, czy doszło do czynu mogącego stanowić przewinienie zawodowe, wyjaśnienie okoliczności sprawy, ustalenie obwinionego oraz zebranie i zabezpieczenie dowodów dla sądu ratowników medycznych.

W toku postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej ratowników medycznych dowody są przeprowadzane z urzędu lub na wniosek stron – stanowi o tym art. 157 ust. 1 u.z.r.m. (wynika to także z art. 167 k.p.k.). Należy pamiętać, że postępowanie w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej ratownika medycznego cechuje się niższym stopniem sformalizowania niż postępowanie karne, niemniej jednak w odniesieniu do podstawy dowodowej rozstrzygnięcia o odpowiedzialności zawodowej wymagane jest zachowanie szczególnego standardu wynikającego z odpowiedniego stosowania przepisów

Kodeksu postępowania karnego. Wyznaczają one istotne gwarancje realizacji uprawnień procesowych stron postępowania, w tym także pokrzywdzonego. Zgodnie z dyspozycją art. 168 k.p.k. fakty powszechnie znane nie wymagają dowodu⁶⁹. To samo dotyczy faktów znanych z urzędu, należy jednak zwrócić na nie uwagę stron. Nie wyłącza to dowodu przeciwnego.

Jak wskazuje przepis art. 157 ust. 2 u.z.r.m., w przypadku zaistnienia okoliczności wymagających wiedzy specjalnej sporządzane są opinie biegłych⁷⁰. Do kwestii opinii biegłych odniesiono się już wcześniej, warto jednak zwrócić uwagę na dość ciekawą konstrukcję, zgodnie z którą składanie zeznań i wyjaśnień w zakresie objętych postępowaniem w sprawie odpowiedzialności zawodowej ratowników medycznych nie stanowi naruszenia tajemnicy zawodowej (art. 157 ust. 4 u.z.r.m.). Konstrukcja ta umożliwia zatem ratownikowi medycznemu swobodne zeznawanie, nawet z pominięciem tajemnicy zawodowej.

W przypadku braku stawienia odpowiednio świadka, biegłego czy tłumacza na wezwanie rzecznika dyscyplinarnego lub przed sądem dyscyplinarnym rzecznik ten może zwrócić się do sądu rejonowego właściwego według miejsca zamieszkania takiej osoby o nałożenie na nią kary za nieusprawiedliwione niestawienie lub o przymusowe jej doprowadzenie. Wydaje się, że wydzielenie takiej możliwości wyłącznie dla sądu stanowi działanie progwarancyjne, niemniej jednak należałoby rozważyć sprecyzowanie terminu, w jakim sąd powinien podjąć stosowne działania – bądź przez określenie mu takiego terminu, bądź też przynajmniej użycie określenia „niezwłocznie”. Dla zachowania gwarancji braku możliwości nałożenia kary w sytuacji nie poinformowania świadka, tłumacza bądź biegłego o obowiązku stawienia należy zawiadomić go o rygorze. W ustawie nie wprowadzono jednak wzorów pouczeń, nie określono też, kto odpowiada za pouczenie poszczególnych osób. Niewątpliwie dla zwiększenia ochrony praw tych osób i zagwarantowania sprawności przebiegu postępowania uzasadnione byłoby wprowadzenie wzorów pouczeń – w drodze rozporządzenia wykonawczego – jak i sprecyzowanie w ustawie, kto i kiedy poucza o możliwości nałożenia kary na taką osobę lub jej przymusowego doprowadzenia.

Postępowanie sprawdzające i postępowania wyjaśniające prowadzi rzecznik dyscyplinarny (art. 132 ust. 1 u.z.r.m.). W myśl art. 164 ust. 1 u.z.r.m. niezwłocznie po otrzymaniu informacji wskazujących na możliwość popełnienia przewinienia zawodowego obowiązany jest on wydać postanowienie

⁶⁹ W myśl wyroku SN z 20 sierpnia 2015 r., sygn. akt SNO 44/15, Lex nr 1771721 o dopuszczeniu określonego dowodu nie decyduje subiektywne przekonanie wnioskodawcy o istotności dowodu, ale obiektywne i weryfikowalne przekonanie organu, że dowód ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy.

⁷⁰ Por. R. Tymiński, *Wybrane problemy praktyczne powstałe na tle przepisów dotyczących odpowiedzialności zawodowej lekarzy i lekarzy dentystów*, „Przebieg Sądowy” 2018, nr 3, s. 31 i nast.

o wszczęciu lub odmowie wszczęcia postępowania wyjaśniającego. Postanowienie to doręcza się stronom⁷¹.

Zgodnie z art. 168 ust. 1 u.z.r.m., jeśli materiał dowodowy zebrany w postępowaniu wyjaśniającym wskazuje na popełnienie przewinienia zawodowego, rzecznik dyscyplinarny wydaje postanowienie o przedstawieniu ratownikowi medycznemu zarzutów. Gdy zebrany w toku postępowania wyjaśniającego materiał dowodowy potwierdza zasadność zarzutów, rzecznik składa sądowi ratowników medycznych wnioski o ukaranie. Zanim jednak to nastąpi zawiadamia obwinionego i jego obrońców o terminie końcowego zaznajomienia z materiałami postępowania wyjaśniającego wraz z pouczeniem o możliwości uprzedniego przejrzenia akt (art. 170 ust. 1 u.z.r.m.)⁷². W myśl art. 170 ust. 2 u.z.r.m. w terminie 14 dni od dnia zaznajomienia obwinionego z materiałami postępowania wyjaśniającego może on składać wnioski o uzupełnienie postępowania. Jeżeli nie zachodzi potrzeba uzupełnienia postępowania wyjaśniającego, rzecznik dyscyplinarny wydaje postanowienie o jego zamknięciu. Na podstawie art. 170 ust. 6 u.z.r.m. w terminie 14 dni od dnia wydania postanowienia o zamknięciu postępowania wyjaśniającego rzecznik składa do sądu ratowników medycznych wnioski o ukaranie. Jeżeli postępowanie nie dostarczyło podstaw do sporządzenia wniosku o ukaranie, rzecznik wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania, co oznacza zamknięcie postępowania⁷³.

Przebieg postępowania sądowego

Rozstrzygnięcie sprawy w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej (zawodowej) osób wykonujących zawody medyczne odbywa się według modelu sądowego; skazania i ukarania dokonać może wyłącznie organ samorządu zawodowego skonstruowany na podobieństwo sądu i takim mianem określany w ustawach (niezależnie od nazewnictwa są to jedynie quasi-sądy)⁷⁴.

Sąd ratowników medycznych działa na zasadzie skargowości. Rozpoznanie sprawy następuje na podstawie wniosku o ukaranie. Ustawodawca w art. 171 ust. 1 u.z.r.m. enumeratywnie wymienia obligatoryjne elementy wniosku⁷⁵.

⁷¹ Pokrzywdzonemu przysługuje zażalenie na postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania wyjaśniającego, a stronom – na postanowienie o jego umorzeniu. Zażalenie wnosi się do sądu ratowników medycznych w terminie 14 dni od dnia otrzymania odpisu postanowienia.

⁷² E. Zielińska, *Organy i uczestnicy...*, s. 891.

⁷³ Ibidem, s. 892.

⁷⁴ Ibidem.

⁷⁵ Są nimi: imię (imiona) i nazwisko oraz numer dokumentu „Prawo wykonywania zawodu ratownika medycznego” obwinionego, którego dotyczy postępowanie; dokładne określenie zarzucanego przewinienia zawodowego ze wskazaniem czasu, miejsca, sposobu i okoliczności jego popełnienia

Stosownie do dyspozycji zawartej w art. 173 ust. 1 u.z.r.m. rzecznik dyscyplinarny może wnioskować do sądu ratowników medycznych o wydanie postanowienia o tymczasowym zawieszeniu prawa wykonywania zawodu ratownika medycznego albo o ograniczeniu zakresu czynności w wykonywaniu zawodu ratownika medycznego na okres do wydania prawomocnego orzeczenia w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej, nie dłużej jednak niż do roku⁷⁶. Powyższy wniosek może zostać złożony wyłącznie w sytuacji, gdy zebrane dowody wskazują z dużym prawdopodobieństwem, że ratownik medyczny, którego dotyczy postępowanie, lub obwiniony popełnił ciężkie przewinienie zawodowe, a rodzaj tego przewinienia wskazuje, że wykonywanie zawodu ratownika medycznego zagraża bezpieczeństwu pacjentów lub grozi popełnieniem kolejnego przewinienia zawodowego. Na postanowienie obwinionego służy zażalenie, które należy złożyć w terminie 14 dni liczonych od dnia doręczenia postanowienia. Zażalenie wnosi się do wyższego sądu dyscyplinarnego za pośrednictwem sądu dyscyplinarnego, który wydał postanowienie. Zażalenie nie wstrzymuje natychmiastowej wykonalności postanowienia⁷⁷.

Właściwość sądu pierwszej instancji regulują postanowienia art. 174 ust. 1–3 u.z.r.m. Sprawy w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej ratowników medycznych w pierwszej instancji rozpoznaje sąd dyscyplinarny. Natomiast gdy sprawa skierowana jest przeciwko członkom organów Krajowej Izby Ratowników Medycznych oraz przeciwko zastępcom rzecznika dyscyplinarnego, rozpoznaje ją w pierwszej instancji wyższy sąd dyscyplinarny. Sąd dyscyplinarny orzeka w składzie 3-osobowym, natomiast wyższy sąd dyscyplinarny – w składzie 5-osobowym.

Zgodnie z art. 175 ust. 1 u.z.r.m. postępowanie przez sądem ratowników medycznych przebiega formę rozprawy jawnej⁷⁸. Ustawodawca wprowadził w art. 179 ust. 1 u.z.r.m. katalog kar dyscyplinarnych, które może orzec sąd ratowników medycznych w stosunku do obwinionego ratownika medycznego⁷⁹.

oraz skutków z niego wynikających; imiona i nazwiska oraz adresy świadków, którzy mają być wezwani na rozprawę, jak również inne dowody, a także uzasadnienie wniosku.

⁷⁶ Postanowienie podlega reżimowi natychmiastowego wykonania i jest niezwłocznie przekazywane Prezesowi Krajowej Rady Ratowników Medycznych.

⁷⁷ W przedmiocie zażalenia na postanowienie wyższy sąd dyscyplinarny orzeka w składzie 3-osobowym.

⁷⁸ Sąd ratowników medycznych wyłącza jawność rozprawy, gdy: narusza to tajemnicę zawodową (dotyczącą tajemnicy informacji dotyczącej pacjenta); może wywołać zakłócenie spokoju i porządku publicznego; obrażać dobre obyczaje; ujawnić okoliczności, które ze względu na ważny interes państwa powinny być zachowane w tajemnicy lub naruszać ważny interes prywatny.

⁷⁹ Jak wskazuje doktryna, systematyka kar dyscyplinarnych opiera się na art. 32 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 17 ze zm.). Przepis ten określa hierarchię kar danego rodzaju, wyrażając określone dyrektywy i priorytety ich stosowania. Stanowi on abstrakcyjną gradację dolegliwości kar – od najłagodniejszej do najsurowszej – I. Wrześniewska-Wal, *Przewinienia zawodowe w prawie medycznym*, [w:] A. Barczak-Oplustil, T. Sroka (red.), op. cit., s. 1119.

Karami tymi są: upomnienie⁸⁰, nagana⁸¹, kara pieniężna⁸², zakaz pełnienia funkcji kierowniczych w ramach wykonywania zadań na okres od roku do 5 lat, ograniczenie zakresu czynności w wykonywaniu zawodu ratownika medycznego na okres od 6 miesięcy do 2 lat, zawieszenie prawa wykonywania zawodu na okres od roku do 5 lat⁸³ lub pozbawienie prawa wykonywania zawodu. Wymienione kary mają charakter samoistny, z jednym wyjątkiem przewidzianym w ust. 2 art. 179 u.z.r.m. Sąd ratowników medycznych, orzekając karę pozbawienia prawa wykonywania zawodu, może dodatkowo orzec zakaz pełnienia funkcji kierowniczych w ramach wykonywania zadań na okres od roku do 5 lat.

Orzeczenie sądu ratowników medycznych powinno zawierać: oznaczenie sądu, podanie jego składu, podanie imiona i nazwiska sędziów, rzecznika dyscyplinarnego i protokolanta, podstawę prawną, datę oraz miejsce rozpoznania sprawy i wydania orzeczenia, tożsamość obwinionego, opis i kwalifikację prawną czynu, którego popełnienie rzecznik dyscyplinarny zarzucił obwinionemu, rozstrzygnięcie sądu ratowników medycznych, uzasadnienie, dokładne określenie przypisanego obwinionemu czynu oraz jego kwalifikację prawną, a także rozstrzygnięcie co do kary, a w razie potrzeby – co do zaliczenia na jej poczet tymczasowego zawieszenia w prawie wykonywania zawodu. Orzeczenie w świetle art. 183 ust. 3 u.z.r.m. powinno także zawierać postanowienie o kosztach postępowania⁸⁴. Obwinionemu przysługuje prawo do wniesienia

⁸⁰ Według wyroku SN z 31 stycznia 2013 r., sygn. akt SNO 55/12, Lex nr 1418813 kara dyscyplinarna upomnienia, jako kara najłagodniejsza, powinna być stosowana tylko w przypadkach bardzo drobnych przewinień dyscyplinarnych, jeżeli już samo prowadzenie postępowania dyscyplinarnego odniosło oczekiwany skutek polegający na przestrzeganiu przez obwinionego sędziego dyscypliny procesowej.

⁸¹ Kara nagany ma większy ciężar gatunkowy niż upomnienie. Naganę, stosowaną w sytuacji gdy upomnienie nie jest wystarczającą reakcją na popełniony czyn, określa się jako upomnienie ostre. Ma być ona silnym bodźcem, aby zmobilizować ukaranego do należytego wykonywania swych obowiązków oraz szybko wpłynąć na zmianę jego postawy – I. Wrześniewska-Wal, op. cit., s. 1119.

⁸² Zgodnie z dyspozycją art. 180 ust. 1 u.z.r.m. karę pieniężną orzeka się na cel społeczny związany z ochroną zdrowia w wysokości od jednej trzeciej do czterokrotnego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku za ubiegły rok, ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, w drodze obwieszczenia, do dnia 15 stycznia każdego roku.

⁸³ Jak stanowi art. 181 ust. 1 u.z.r.m., zawieszenie prawa wykonywania zawodu orzeka się w miesiącach i w latach. Bieg kary, w myśl ust 2 art. 181 u.z.r.m., rozpoczyna się z dniem uprawomocnienia się orzeczenia.

⁸⁴ Koszty postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej ratowników medycznych podlegają egzekucji w trybie przepisów ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 2505 ze zm.). Przepisom powyższej ustawy z mocy art. 2 § 1 pkt 5 podlegają także należności pieniężne przekazane do egzekucji administracyjnej na podstawie innych ustaw (w tym przypadku będzie to ustawa o zawodzie ratownika medycznego). Jak wskazuje art. 19 § 1 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, naczelnik urzędu skarbowego jest organem uprawnionym do prowadzenia egzekucji kosztów postępowania

zażalenia na postanowienie w przedmiocie kosztów postępowania w terminie 14 dni od dnia doręczenia orzeczenia. Zażalenie wnosi się do sądu ratowników medycznych, który wydał przedmiotowe orzeczenie.

Warto zauważyć, że w ustawie zrezygnowano – w przeciwieństwie do ustawy dotyczącej lekarzy – z publikacji orzeczenia we właściwym biuletynie okręgowej izby lekarskiej, której obwiniony jest członkiem. Zgodnie z art. 84 ustawy o izbach lekarskich w przypadku orzeczenia przez sąd lekarski jednej z następujących kar: zakazu pełnienia funkcji kierowniczych w jednostkach organizacyjnych ochrony zdrowia na okres od roku do 5 lat, ograniczenia zakresu czynności w wykonywaniu zawodu lekarza na okres od 6 miesięcy do 2 lat, zawieszenia prawa wykonywania zawodu na okres od roku do 5 lat oraz pozbawienia prawa wykonywania zawodu sąd lekarski może zarządzić opublikowanie orzeczenia w biuletynie okręgowej izby lekarskiej, której obwiniony jest członkiem. Warto zaznaczyć, że uprawnienie to ma charakter fakultatywny, co wynika z użycia przez ustawodawcę w tym przepisie słowa „może”. Brak podobnego rozwiązania w ustawie o zawodzie ratownika medycznego należy jednak ocenić negatywnie, jako osłabiające wpływ zagrożenia karą na społeczeństwo i grono samych ratowników medycznych. W sytuacji wydania wyroku uniewinniającego obwiniony może jednak zawniekskować o publikację takiego orzeczenia. Skoro zaś wyrok uniewinniający może zostać podany do publicznej wiadomości, wydaje się, że również wyrok skazujący powinien podlegać takiej procedurze. Instytucją zbieżną z prawem karnym jest również zatarcie informacji o ukaraniu, co należy z kolei uznać za rozwiązanie słuszne. Należy pamiętać, że zgodnie z dyspozycją art. 182 ust. 1 u.z.r.m. ogłoszone wyroki sądu ratowników medycznych są jawne. Po ogłoszeniu wyroku przewodniczący składu orzekającego przytacza ustnie jego główne motywy.

Od wyroku wydanego w pierwszej instancji przez sąd dyscyplinarny stronom przysługuje odwołanie do wyższego sądu dyscyplinarnego w terminie 14 dni, liczonym od dnia doręczenia wyroku sądu pierwszej instancji. Odwołanie, stosownie do treści art. 184 ust. 2 u.z.r.m., wnosi się za pośrednictwem sądu dyscyplinarnego, który wydał zaskarżony wyrok. Wyrok sądu drugiej instancji, tj. wyższego sądu dyscyplinarnego, staje się prawomocny z chwilą jego ogłoszenia.

Od prawomocnego wyroku wyższego sądu dyscyplinarnego kończącego postępowanie w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej ratowników medycznych stronom, ministrowi właściwemu do spraw zdrowia i prezesowi Krajowej Rady Ratowników Medycznych przysługuje kasacja do Sądu Najwyższego w terminie 2 miesiące od dnia doręczenia prawomocnego wyroku. Podstawy

w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej ratowników medycznych. W doktrynie o kosztach odpowiedzialności dyscyplinarnych zob. P. Czarnecki, *Egzekucja i przedawnienie kosztów dyscyplinarnych*, [w:] M. Klejnowska (red.), *Koszty procesu w sprawach karnych*, seria: System Prawa Karnego Procesowego, t. 18, Warszawa 2018, s. 1038–1107.

do wniesienia kasacji stanowią wady orzeczenia wymienione w art. 439 § 1 k.p.k., inne rażące naruszenia prawa oraz niewspółmierność kary⁸⁵. Wznowienie postępowania z powodu uchybień stanowiących bezwzględne przyczyny odwoławcze z art. 439 § 1 k.p.k. możliwe jest wyłącznie z urzędu, a „wniosek” strony należy potraktować jako sygnalizację uchybienia (art. 9 § 2 k.p.k.), która wywołuje potrzebę podjęcia rozważań w zakresie przesłanek z art. 439 § 1 k.p.k. z urzędu⁸⁶.

Należy także pamiętać, że zgodnie z art. 192 ust. 1 u.z.r.m. postępowanie w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej ratowników medycznych zakończone prawomocnym wyrokiem sądu ratowników medycznych wznawia się obligatoryjnie, jeżeli w związku z postępowaniem dopuszczono się przestępstwa i istnieje uzasadniona podstawa do przyjęcia, iż mogło to mieć wpływ na treść wyroku; po wydaniu orzeczenia ujawnią się nowe fakty lub dowody nieznanne przedtem sądowi ratowników medycznych wskazujące na to, że: obwiniony nie popełnił czynu albo jego czyn nie stanowił przewinienia zawodowego lub nie podlegał karze lub sąd ratowników medycznych umorzył postępowanie, błędnie przyjmując, że obwiniony popełnił zarzucany mu czyn.

Jak stanowi *expressis verbis* przepis art. 203 u.z.r.m., minister właściwy do spraw zdrowia w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady, określili, w drodze rozporządzenia, sposób i tryb wykonania prawomocnych orzeczeń sądów ratowników medycznych, kierując się potrzebą respektowania praw uczestników postępowania, specyfiką, złożonością i czasochłonnością postępowań w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej. Należy z całą stanowczością podkreślić, że od dnia wejścia w życie ustawy, tj. od 22 czerwca 2023 r., rozporządzenie takie nie zostało wydane. Brak tego aktu prawnego należy ocenić negatywnie, jako opieszałość w wykonaniu ustawowego obowiązku przez właściwe organy.

⁸⁵ Przepis art. 439 § 1 k.p.k. enumeratywnie określa uchybienia procesowe, które bezwzględnie skutkują koniecznością uchylenia zaskarżonego orzeczenia, niezależnie od zakresu zaskarżenia i podniesionych zarzutów. Istotnym aspektem jest, że w przypadku stwierdzenia takich uchybień wydawane jest orzeczenie kasacyjne, co oznacza, że nie bada się, czy te uchybienia miały wpływ na treść orzeczenia – Z. Muras, *Bezwzględne przyczyny odwoławcze w polskim procesie karnym*, Toruń 2004, s. 114. Jak słusznie wywiódł SN w uchwale z 21 listopada 2001 r., sygn. akt I KZP 28/01, Lex nr 49485, bezwzględne powody odwoławcze ujęte w art. 439 § 1 k.p.k. to takie uchybienia procesowe, które godzą w podstawowe reguły prawidłowego procedowania, statuujące minimalne standardy procedury demokratycznego państwa prawnego. Dlatego też skutkują one zawsze uchyleniem zaskarżonego orzeczenia, bez względu na wpływ tego uchybienia na treść tegoż orzeczenia, i to choćby dostrzeżono je poza granicami zaskarżenia oraz niezależnie od tego, czy podniesiono je w środku odwoławczym.

⁸⁶ Postanowienie SN z 8 maja 2024 r., sygn. akt I KO 25/24, Lex nr 3713110. SN w wyroku z 13 marca 2024 r., sygn. akt II KO 151/23, Lex nr 3694902 wskazał właściwie, że „postępowanie wznowieniowe, którego przedmiotem jest stwierdzenie, czy w sprawie doszło do zaistnienia któregoś z bezwzględnych przesłanek odwoławczych, toczy się z urzędu, zaś pismo zawierające wniosek o rozważenie wyżej wskazanej okoliczności, bez względu na to, jaką nadano mu formę, ma charakter sygnalizacji konieczności rozważenia wznowienia postępowania z urzędu”.

Należy pamiętać, że w rejestrze ratowników medycznych umieszcza się informację o orzeczeniu kary dyscyplinarnej wobec ratownika medycznego, a także o rodzaju orzeczonej kary, dacie jej wykonania, nazwie orzekającego sądu ratowników medycznych oraz dacie uprawomocnienia się orzeczenia.

Zatarcie skazania karą dyscyplinarną ratownika medycznego

Ustawodawca, mając na uwadze, że orzeczenie dyscyplinarne może istotnie ingerować w sferę osobistą ukaranego oraz oddziaływać na innych członków samorządu zawodowego, wprowadził instytucję zatarcia skazania. Działając w duchu zasady humanitaryzmu, uznał, że nie jest celowe, aby przedstawiciel danego zawodu przez cały okres jego działalności zawodowej ponosił negatywne konsekwencje wynikające z orzeczenia dyscyplinarnego wydanego w przeszłości. W związku z tym ustanowiono swoistą fikcję prawną, zgodnie z którą po zatarciu skazania uznaje się, że wobec danej osoby nigdy nie było prowadzone postępowanie w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej⁸⁷.

Czas, po upływie którego następuje zatarcie skazania, zgodnie z art. 202 ust. 1 u.z.r.m. zależy od stopnia surowości nałożonej kary dyscyplinarnej. Im surowsza kara, tym dłuższy okres musi minąć do zatarcia skazania. Okres zatarcia kształtuje się od roku za orzeczona karę upomnienia aż do dziesięciu lat za orzeczona karę pozbawiania prawa wykonywania zawodu ratownika medycznego.

Zatarcie skazania ratownika medycznego następuje *ex lege* w trybie art. 202 ust. 1 u.z.r.m. Jeżeli ratownik medyczny przed upływem okresu wymaganego do zatarcia kary zostanie ponownie ukarany, dopuszczalne jest tylko jednoczesne zatarcie wszystkich kar. Jak stanowi art. 202 ust. 3 u.z.r.m., zatarcie kary następuje przez usunięcie z rejestru ratowników medycznych wpisu o ukaraniu.

Podsumowanie

Uchwalenie ustawy z dnia 1 grudnia 2022 r. o zawodzie ratownika medycznego oraz samorządzie ratowników medycznych było odpowiedzią na postulaty środowiska ratowników medycznych w Polsce. Jej przepisy regulują zasady wykonywania zawodu ratownika medycznego. Ustawa ustanawia samorząd zawodowy ratowników medycznych oraz określa jego strukturę orga-

⁸⁷ P. Czarnecki, *Wykonywanie orzeczeń w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej*, [w:] A. Barczak-Oplustil, T. Sroka (red.), op. cit., s. 1191.

nizacyjną i zakres kompetencji, co jest krokiem milowym w kierunku podniesienia standardów etycznych i prawnych wykonywania tej profesji. Jednym z kluczowych aspektów ustawy jest uregulowanie odpowiedzialności zawodowej ratowników medycznych, co ma zapewnić przestrzeganie zasad etyki zawodowej oraz przepisów związanych z wykonywaniem zawodu ratownika medycznego.

Podsumowując, wprowadzenie nowych regulacji dotyczących odpowiedzialności zawodowej ratowników medycznych było krokiem w dobrym kierunku, jednakże ich pełne wdrożenie i skuteczne funkcjonowanie wymaga dalszych działań i modyfikacji. Widoczne są pewne trudności w tworzeniu i funkcjonowaniu samorządu zawodowego (pomimo upływu ponad dwunastu miesięcy nadal nie udało się go powołać), jak również problemy dotyczące samej odpowiedzialności zawodowej ratowników. Spowodowane są one zarówno niedostatecznym tempem prac legislacyjnych (brak przepisów wykonawczych do ustawy), jak i niedostatecznym tempem prac samych ratowników medycznych tworzących samorząd.

Warto w tym miejscu przytoczyć słowa ratownika medycznego Jarosława Sowizdraniuka: „Choć ratownicy medyczni pracują już od prawie dwudziestu lat, nadal jest to zawód młody, prawnie nieuregulowany. W przypadku pielęgniarstwa czy fizjoterapii istnieją konkretne przepisy, jasne zasady wykonywania obowiązków zawodowych. Ratownicy ciągle na nie czekają, ale wciąż są pomijani. Dopiero od pewnego czasu w mediach pojawia się »ratownik«, a nie, jak kiedyś, »sanitariusz«”⁸⁸.

Uchwalenie ustawy stanowiącej kompleksową regulację zawodu ratownika medycznego należy więc ocenić pozytywnie. Może ona przyczynić się do integracji środowiska zawodowego ratowników medycznych oraz podniesienia rangi i znaczenia tego zawodu w kontekście innych profesji medycznych. Z kolei przejrzyste przepisy dotyczące samorządu zawodowego ratowników medycznych i ich odpowiedzialności zawodowej pomogą w budowaniu etosu zawodowego tej profesji.

Wykaz literatury

- Bach-Golecka D., Piecha J., *System ratownictwa medycznego*, [w:] D. Bach-Golecka, R. Stankiewicz (red.), *Organizacja systemu ochrony zdrowia*, seria: System Prawa Medycznego, t. 3, C.H. Beck, Warszawa 2020.
- Bartkowiak L., Maksymiuk T., *Budowa i funkcje kodeksu etyki zawodowej na przykładzie Kodeksu Etyki Lekarskiej*, https://nil.org.pl/uploaded_files/1579520030_03-bartkowiak-maksymiuk.pdf.

⁸⁸ J. Dźbik-Kluge, J. Sowizdraniuk, *Ratownik. Nie jestem Bogiem*, Warszawa 2023, s. 98.

- Bielecki L., *Ustawa o zawodzie ratownika medycznego oraz samorządzie ratowników medycznych. Uwagi na tle nowych rozwiązań prawnych*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska Lublin-Polonia. Sectio G” 2023, nr 2.
- Burdzik M., Głogowska S., Karaźniewicz J. i in., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, 2023, Lex.
- Czarnecki P., *Egzekucja i przedawnienie kosztów dyscyplinarnych*, [w:] M. Klejnowska (red.), *Koszty procesu w sprawach karnych*, seria: System Prawa Karnego Procesowego, t. 18, Wolters Kluwer, Warszawa 2018.
- Czarnecki P., *Postępowanie dyscyplinarne wobec osób wykonujących prawnicze zawody zaufania publicznego*, C.H. Beck, Warszawa 2013.
- Czarnecki P., *Stosowanie kodeksu karnego w postępowaniach dyscyplinarnych*, „Państwo i Prawo” 2017, nr 10.
- Czarnecki P., *Wykonywanie orzeczeń w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej*, [w:] A. Barczak-Oplustil, T. Sroka (red.), *Odpowiedzialność publicznoprawna*, seria: System Prawa Medycznego, t. 6, C.H. Beck, Warszawa 2023.
- Czarny P., Florczak-Wątor M., Naleziński B. i in., *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, 2023, Lex.
- Dźbik-Kluge J., Sowizdraniuk J., *Ratownik. Nie jestem Bogiem*, Marginesy, Warszawa 2023.
- Goniewicz M., *Ratownik medyczny – kluczowy zawód systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne*, [w:] J. Konieczny (red.), *Ratownictwo w Polsce. Lata 1990–2010*, Garmond, Poznań 2010.
- Guzik-Makaruk E.M., Wojewoda E., *Prawo karne medyczne. Stan i perspektywy*, Wyd. Inst. Wymiaru Sprawiedliwości, Warszawa 2023.
- Izdębski H., *Granice prawa jako instrumentu kształtowania zachowań w służbie publicznej*, [w:] A. Dębicka, M. Dmochowski, B. Kudrycka (red.), *Profesjonalizm w administracji publicznej*, Stowarzyszenie Edukacji Administracji Publicznej, Białystok 2004.
- Karcz-Kaczmarek M., Maciejewski M., *Samorzady zawodowe i zakres ich samodzielności w świetle doktryny oraz orzecznictwa*, „Studia Prawno-Ekonomiczne” 2015, t. XCV.
- Karkowska D., *Zawody medyczne*, Wolters Kluwer, Warszawa 2012.
- Kmieciak R., Antoniak P., Walkowska K., *Samorząd gospodarczy i zawodowy w systemie politycznym Polski*, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2012.
- Koper R., *Reguła in dubio pro reo a ochrona interesów pokrzywdzonego w procesie karnym*, „Przełąd Sądowy” 2018, nr 6.
- Kozielewicz W., *Odpowiedzialność dyscyplinarna – uwagi ogólne*, [w:] idem, *Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych i notariuszy*, Wolters Kluwer, Warszawa 2023.
- Kubiak R., Kubicki L., Zielińska E. (red.), *Pojęcie, źródła i zakres prawa medycznego*, seria: System Prawa Medycznego, t. 1, Wolters Kluwer, Warszawa 2018.
- Leński Z., *Odpowiedzialność dyscyplinarna w prawie Polski Ludowej*, PWN, Poznań 1959.
- Łabieniec P., *Wykładnia kodeksów etyki zawodowej, a wykładnia prawa*, [w:] P. Kaczmarek (red.), *Z zagadnień teorii i filozofii prawa. Lokalny a uniwersalny charakter interpretacji prawniczej*, Wyd. UWr, Wrocław 2009.
- Malinowski T., *Jaki kształt zasad odpowiedzialności zawodowej lekarza? Kilka uwag na temat polskiego modelu postępowania w sprawach odpowiedzialności zawodowej lekarza*, [w:] B. Namysłowska-Gabrysiak, K. Syroka-Marczewska, A. Walczak-

- Żochowska (red.), *Prawo wobec problemów społecznych. Księga jubileuszowa profesor Eleonory Zielińskiej*, C.H. Beck, Warszawa 2016.
- Muras Z., *Bezwzględne przyczyny odwoławcze w polskim procesie karnym*, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2004.
- Pacian J., *Administracyjnoprawny status zawodów pielęgniarki i położnej w świetle obowiązującego prawa*, Wyd. KUL, Lublin 2019.
- Pacian J., *Przewinienie zawodowe farmaceuty. Uwagi w kontekście zawodu farmaceuty i statusu samorządu zawodowego*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. Seria Prawnicza. Prawo” 2018, z. 102.
- Sarkowicz R., Stelmach J., *Teoria prawa*, Wyd. UJ, Kraków 2001.
- Sip M., Juskowiak K., Zgorzalewicz-Stachowiak M. i in., *Ewolucja zawodu ratownika medycznego w Polsce oraz zagrożenia związane z jego wykonywaniem*, „Hygeia Public Health” 2019, nr 54.
- Smarż J., *Definiowanie pojęcia „zawód zaufania publicznego”*, „Studia Prawnicze PAN” 2012, nr 3.
- Sroka T., *Zagadnienia ogólne dotyczące odpowiedzialności dyscyplinarnej (zawodowej) w prawie medycznym*, [w:] A. Barczak-Oplustil, T. Sroka (red.), *Odpowiedzialność publicznoprawna*, seria: System Prawa Medycznego, t. 6, C.H. Beck, Warszawa 2023.
- Stefański R.A., Zablocki S. (red.), *Kodeks postępowania karnego*, t. 1: *Komentarz do art. 1–166*, Wolters Kluwer, Warszawa 2017.
- Świecki D. (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz aktualizowany*, t. 1, 2024, Lex.
- Tymiński R., *Wybrane problemy praktyczne powstałe na tle przepisów dotyczących odpowiedzialności zawodowej lekarzy i lekarzy dentyków*, „Przegląd Sądowy” 2018, nr 3.
- Urbaniak M., *Podstawy prawne wykonywania zawodu ratownika medycznego*, [w:] M. Urbaniak (red.), *Zawód ratownika medycznego. Aspekty prawne i organizacyjne*, MOC Media, Warszawa 2022.
- Waszak M., *Odpowiedzialność dyscyplinarna ratownika medycznego*, [w:] M. Urbaniak (red.), *Zawód ratownika medycznego. Aspekty prawne i organizacyjne*, MOC Media, Warszawa 2022.
- Wierzbowski M., Wiktorowska A., *Podstawowe pojęcia teoretyczne w nauce prawa administracyjnego*, [w:] J. Służewski (red.), *Polskie prawo administracyjne*, PWN, Warszawa 1995.
- Wojtasik M., Kopański Z., Brukwicka I. i in., *Cechy osobowościowe ratownika medycznego*, „Journal of Clinical Healthcare” 2015, nr 3.
- Wolska J.A., *Odpowiedzialność zawodowa ratowników medycznych*, „Acta Iuridica Resoviensia” 2023, nr 3 (42).
- Wrześniewska-Wal I., *Przewinienia zawodowe w prawie medycznym*, [w:] A. Barczak-Oplustil, T. Sroka (red.), *Odpowiedzialność publicznoprawna*, seria: System Prawa Medycznego, t. 6, C.H. Beck, Warszawa 2023.
- Zielińska E., *Odpowiedzialność zawodowa*, [w:] T. Dukiet-Nagórska, A. Liszewska, E. Zielińska (red.), *Odpowiedzialność prawna w związku z czynnościami medycznymi*, seria: System Prawa Medycznego, t. 3, Wolters Kluwer, Warszawa 2021.
- Zielińska E., *Odpowiedzialność zawodowa lekarza i jej stosunek do odpowiedzialności karnej*, Liber, Warszawa 2001.
- Zielińska E., *Organy i uczestnicy postępowania przygotowawczego*, [w:] T. Dukiet-Nagórska, A. Liszewska, E. Zielińska (red.), *Odpowiedzialność prawna w związku*

z czynnościami medycznymi, seria: System Prawa Medycznego, t. 3, Wolters Kluwer, Warszawa 2021.

Żbikowska M., *Status pokrzywdzonego a popełnienie czynu zabronionego*, „Palestra” 2013, nr 5–6.

Summary

Professional liability of emergency medical technicians – selected aspects

Keywords: professional liability, emergency medical services, professional self-government, court of emergency medical technicians.

The authors analyse the new regulations concerning the professional liability of emergency medical technicians introduced by the Act of December 1, 2022. The formation of the profession of an emergency medical technician dates back to the 1990s, but for many years it lacked proper legal regulation. The new Act, addressing long-standing demands from the community, introduces comprehensive solutions, including the establishment of professional self-government for emergency medical technicians and precise regulation of their professional liability. The aim of this article is to analyze the impact of these regulations on the professional liability of emergency medical technicians. The authors point out that the new provisions elevate the ethical and legal standards in the profession, but full implementation requires further legislative action. Although the Act has been in force for over a year, the professional self-government has not yet been fully organised. The introduction of the new regulations was a step in the right direction, but full implementation and effective operation of these regulations require further modifications, intensified legislative efforts, and active involvement of emergency medical technicians.

